

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش‌های سیاسی

مصاحبه پژوهشی:

اولویت‌های وزارت جهاد کشاورزی در سال جهش تولید

فرآورده‌های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش‌های زیر قابل دسترس است:

- وب سایت خبرگزاری صداوسیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

پژوهشگر: علی قنبری شیرسوار

فهرست مطالب

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۲	□ نکات برجسته
۳	□ مقدمه و طرح مسئله.....
	□ سرفصل‌ها و ملاحظات در برنامه‌های وزارت جهاد کشاورزی برای جهش تولید
۴	□ اولویت‌های وزارت جهاد کشاورزی در سال جهش تولید
۵	□ اهداف و برنامه‌های وزارت جهاد کشاورزی در سال جهش تولید
۱۱	□ کلام آخر

- ❖ بخش کشاورزی می‌تواند در فرایند توسعه اقتصادی ایران و تحقق جهش تولید نقش بی‌نظیری داشته باشد.
- ❖ وزارت جهاد کشاورزی دو راهبرد اساسی برای تدوین برنامه‌های جهش تولید که برشی از پروژه‌های اقتصاد مقاومتی است در نظر گرفته است. این دو راهبرد عبارتند از: ۱- جهش تولید به منظور کاهش واردات ۲- جهش تولید به منظور افزایش صادرات.
- ❖ عمده سرفصل‌هایی که در تدوین برنامه‌های وزارت جهاد کشاورزی برای جهش تولید مدنظر قرار گرفته است شامل: تامین سرمایه در گردش طرح‌ها و پروژه‌های بخش کشاورزی، توسعه صادرات محصولات کشاورزی، احداث گلخانه و افزایش تولید محصولات گلخانه‌ای، طرح‌ها و پروژه‌های تولید و پرورش آبزیان، طرح‌ها و پروژه‌های صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی، برنامه‌های افزایش بهره‌وری مصرف آب، پروژه‌های توسعه و تکمیل زنجیره تولید محصولات کشاورزی می‌باشد.
- ❖ از آنجایی که بخش عمده واردات بخش کشاورزی در سال ۱۳۹۸ مربوط به دانه‌های روغنی و ذرت، واکسن و داروهای دامی و تا حدودی نیز شکر است، تمرکز وزارت جهاد کشاورزی باید در جهت افزایش تولید و کاهش واردات باشد.
- ❖ به طور کلی برنامه‌های پیش‌بینی شده وزارت جهاد کشاورزی جهت تحقق شعار جهش تولید در ۸ برنامه و ۵۲ پروژه است که برای بررسی و تصویب به سازمان برنامه و بودجه کشور ارسال شده است.
- ❖ یکی از مهم‌ترین برنامه‌هایی که امسال در وزارت جهاد کشاورزی در راستای تحقق سیاست‌های جهش تولید برای اجرای آن برنامه‌ریزی شده است، استفاده از آب سبز (آب باران) است که بتوانیم گندم، جو، علوفه و حبوبات بیشتری از این طریق تولید کنیم.
- ❖ برخی از پروژه‌هایی که در راستای سیاست‌های جهش تولید اجرا می‌شود ممکن است در سال- جاری به نتیجه برسد و برخی دیگر نیز ممکن است طی دو سال آینده و یا حتی بیشتر از آن، به سرانجام برسد.
- ❖ یکی از مهم‌ترین راهکارها برای رسیدن به توسعه پایدار در بخش کشاورزی و جهش تولید، افزایش آگاهی، آموزش و انتقال جدیدترین یافته‌های تحقیقاتی و فناوری‌های نوین به تلاشگران این عرصه است.

□ مقدمه و طرح مسئله

بخش کشاورزی در ایران بزرگ‌ترین بخش اقتصادی پس از بخش خدمات است که حدود ۲۶ درصد تولید ناخالص داخلی و ۲۶ درصد از صادرات غیر نفتی را به خود اختصاص می‌دهد، هم‌چنین محل اشتغال ۲۳ درصد از شاغلان کل کشور است و بیش از ۸۰ درصد غذای کشور در این بخش تأمین می‌شود. این بخش از نظر تولید، اشتغال، صادرات، حفاظت و بهره‌برداری اصولی از منابع طبیعی خدادادی، توسعه تحقیقات و فناوری و توسعه مشارکت‌های مردمی، یکی از ارکان مهم اقتصاد و امنیت کشور به حساب می‌آید، بدین ترتیب رشد این بخش تا حدود زیادی تعیین‌کننده رشد اقتصادی است. نگاهی به دستاوردها و ظرفیت‌های بی‌شمار بخش کشاورزی ایران نشان می‌دهد، رونق این بخش به تنهایی می‌تواند عمده مشکلات اقتصادی کشور را حل کند. داشتن کشاورزی پیشرفته و تولید محصولات غذایی مورد نیاز جامعه، لازمه توسعه پایدار کشور است و در این خصوص بخش کشاورزی در سال جهش تولید محوریت تحقق این شعار را برعهده دارد. دشمنان همواره به دنبال ایجاد فشار بر ملت ایران هستند و برای رسیدن به اهداف شوم خود، بخش کشاورزی را که با امنیت غذایی مردم سر کار دارد مورد تحریم قرار دادند. بخش کشاورزی در سال جهش تولید باید به دنبال پاسخگویی کامل به نیازهای غذایی کشور باشد، و هم‌چنین تلاش کند تا با گسترش سطح توانمندی‌های خود و استفاده حداکثری از ظرفیت‌های موجود، در بازارهای بین‌المللی حضوری فعال داشته باشد و نقش موثری در توسعه اقتصادی کشور ایفا کند. از این رو بخش کشاورزی می‌تواند در فرایند توسعه اقتصادی ایران و تحقق جهش تولید نیز نقش بی‌نظیری داشته باشد.^۱

ایران یکی از پهناورترین کشورهای جهان به لحاظ طبیعت چهار اقلیمه است به همین جهت این ظرفیت زمینه را برای جهش تولید محصولات کشاورزی در کشورمان و رونق صادرات آنان فراهم می‌کند؛ در همین راستا با توجه به اهمیت بخش کشاورزی در سال جهش تولید، برای بررسی و تحلیل بیشتر اهداف و برنامه‌های وزارت جهاد کشاورزی، مصاحبه‌ای با آقای دکتر علی کیانی‌راد، رئیس مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی، اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی وزارت جهاد کشاورزی در تاریخ ۱۳۹۹/۰۲/۰۹ انجام شده که مهمترین بخش‌های آن در این پژوهش ارائه می‌شود.

□ سرفصل‌ها و ملاحظات در برنامه‌های وزارت جهاد کشاورزی برای جهش تولید

در راستای بیانات رهبر معظم انقلاب در خصوص نامگذاری سال ۱۳۹۹ به نام جهش تولید، وزارت جهاد کشاورزی دو راهبرد اساسی خویش را برای تدوین برنامه‌های جهش تولید که برشی از پروژه‌های اقتصاد مقاومتی است در نظر گرفته است. این دو راهبرد عبارتند از: ۱- **جهش تولید به منظور کاهش واردات ۲- جهش تولید به منظور افزایش صادرات**؛ هم‌چنین عمده سرفصل‌هایی که در تدوین برنامه‌ها مدنظر قرار گرفته است شامل: تامین سرمایه در گردش طرح‌ها و پروژه‌های بخش کشاورزی، توسعه صادرات محصولات کشاورزی، احداث گلخانه

^۱ - خانم دکتر مهدیه ضیائی‌ان، تحلیلگر مسائل اقتصادی

و افزایش تولید محصولات گلخانه‌ای، طرح‌ها و پروژه‌های تولید و پرورش آبزیان، طرح‌ها و پروژه‌های صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی، برنامه‌های افزایش بهره‌وری مصرف آب، پروژه‌های توسعه و تکمیل زنجیره تولید محصولات کشاورزی است. علاوه بر موارد فوق با توجه به محدودیت منابع، ادامه تحریم‌های ظالمانه و همچنین شیوع ویروس کرونا، تلاش می‌شود ملاحظات از قبیل پروژه‌های پیشنهادی منجر به افزایش جهشی سطح تولید و مبتنی بر امکانات داخل کشور تدوین شود، تا برنامه‌ها تامین نیازهای کشور را هدفگذاری و بالفعل کردن ظرفیت‌های راکد و بلااستفاده در اولویت قرار گیرد. بنابر این در پروژه‌های پیشنهادی ارتقای سطح فناوری تولید لحاظ می‌شود، از ظرفیت شرکت‌های دانش‌بنیان استفاده می‌شود و امکان بهره‌گیری از توان و ظرفیت بخش خصوصی هم فراهم خواهد شد تا امکان خنثی سازی اثر تحریم‌ها و تبدیل آن به فرصت فراهم شده و پروژه‌های نیمه تمام در اولویت قرار گیرد.

□ اولویت‌های وزارت جهاد کشاورزی در سال جهش تولید

از آنجایی که بخش عمده واردات بخش کشاورزی در سال ۱۳۹۸ مربوط به دانه‌های روغنی و ذرت، واکسن و داروهای دامی و تا حدودی نیز شکر است، وزارت جهاد کشاورزی باید در جهت افزایش تولید و کاهش واردات این محصولات گام بردارد که البته درباره برخی از محصولات این امکان وجود دارد و درباره برخی دیگر به دلایل شرایط اقلیمی با محدودیت‌هایی در حوزه تولید مواجه است. به دلیل شرایط آب و هوایی کشور با یک برنامه ۵ ساله می‌توان در حوزه روغن به خوداتکایی ۵۰ درصدی دست پیدا کرد. همچنین باید در جیره غذایی طیور برای ذرت جایگزینی پیدا کرد چرا که آب بر بودن این محصول و شرایط آب و هوایی کشور اجازه خوداتکایی در این زمینه را به ما نمی‌دهد.

یکی از مهم‌ترین برنامه‌هایی که امسال در وزارت جهاد کشاورزی در راستای تحقق سیاست‌های جهش تولید برای اجرای آن برنامه‌ریزی شده است، استفاده از آب سبز (آب باران) است تا بتوانیم گندم، جو، علوفه و حبوبات بیشتری از این طریق تولید کنیم؛ ضمن اینکه مقداری از گندم تولید شده با رعایت مواردی می‌تواند جایگزین ذرت در جیره غذایی طیور شود. افزایش تولید شکر از دیگر برنامه‌های وزارت جهاد کشاورزی در این حوزه است. وزارت جهاد کشاورزی، سال ۹۷ در حوزه شکر به آستانه خودکفایی رسید اما به دلیل عدم قیمت‌گذاری مناسب و همچنین وقوع سیل از برنامه عقب افتاد.

در خصوص کاهش واردات واکسن و داروهای دامی با توجه به تفاهم‌نامه‌ای که وزارت جهاد کشاورزی با معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری امضا کرده است و در حوزه تولید آفت‌کش‌های زیستی و شیمیایی، واکسن، دارو و مکمل‌های دام و طیور با شرکت دانش بنیان همکاری خواهد داشت؛ این همکاری و توسعه تولید منجر به تحقق سیاست‌های جهش تولید می‌شود و صرفه جویی ارزی را به دنبال دارد. این امکان وجود دارد که کشور در حوزه واکسن و داروهای دامی به خودکفایی کامل برسد. شرکت‌های دانش بنیان می‌توانند چنین سیاستی را تحقق ببخشند ضمن اینکه یکی از مهم‌ترین برنامه‌های معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری که امسال با همکاری وزارت جهاد کشاورزی در بخش جهش تولید اتفاق می‌افتد همین افزایش تولید واکسن، دارو و مکمل‌های دام و

طیور، بذور هیبریدی و آفت‌کش‌های زیستی و شیمیایی است. این وزارت‌خانه از سال گذشته که این کار را شروع کرده به نتایج خوبی دست یافته است و تلاش می‌شود، طی دو تا سه سال در حوزه واکسن، دارو و مکمل‌های دام و طیور و آفت‌کش‌های زیستی و شیمیایی به طور کامل خودکفا شویم و صرفه جویی ارزی زیادی در این حوزه رخ دهد.

در خصوص توسعه صادرات از سال ۱۳۹۲ به بعد نیز توسعه گلخانه‌ها، توسعه تولید محصولات باغی به‌ویژه در اراضی شیبدار در دستور کار قرار دارد. علاوه بر این در بخش شیلات و آبزیان و به‌ویژه پرورش ماهی در دریا (قفس) و نیز توسعه تولید گیاهان دارویی ظرفیت‌های خوبی برای گسترش صادرات وجود دارد. این برنامه‌ها از گذشته شروع شده و در کوتاه مدت نیز به نتیجه خواهد رسید.

البته برخی از پروژه‌هایی که در راستای سیاست‌های جهش تولید اجرا می‌شود ممکن است در سال جاری به نتیجه برسد و برخی دیگر نیز ممکن است طی دو سال آینده و یا حتی بیشتر از آن، به سرانجام برسد. از جمله زراعت چوب یکی از برنامه‌های مهم ما در این زمینه است، همچنین در حوزه تولید گوشت مرغ، احیا و توسعه مرغ لاین از برنامه‌هایی است که در صورت تحقق آن می‌توانیم حلقه مهمی از زنجیره تولید را احیا کرده و با تولید حجم قابل توجهی گوشت مرغ، علاوه بر تأمین نیاز داخل، صادر و از ارز آن نیز استفاده کنیم. البته تحقق تمامی این برنامه‌ها بستگی به ایجاد و تکمیل زنجیره‌های ارزش دارد و در تمامی این برنامه‌ها، توسعه و حمایت از زنجیره‌های ارزش در نظر گرفته شده است.

علاوه بر این، نیازمند برخی هماهنگی‌ها و ثبات در سیاست‌های اتخاذ شده در خارج از مجموعه وزارت جهاد کشاورزی نیز هستیم. به عنوان مثال در حوزه سیاست‌های تجاری که هم اکنون در دایره مسئولیت وزارت صمت (صنعت معدن و تجارت) است، نیازمند هماهنگی‌های بیشتری هستیم. به عنوان مثال ممنوعیت صادرات نباید به صورت ناگهانی اعمال شود و تعرفه‌های صادراتی نیز باید کاملاً از قبل مشخص و اعلام شده باشد. خود تحریمی و عدم ثبات در سیاست‌های تجاری باعث از دست رفتن بازارهای صادراتی می‌شود و جهش تولید نیز محقق نمی‌شود. از الزامات تحقق برنامه‌های جهش تولید این است که کمتر به منابع دولتی و همچنین ارز دولتی متکی باشد. این منابع می‌تواند از تمهیداتی که در بودجه دیده شده مثل تبصره هجده قانون بودجه^۱ تأمین شود که امسال نیز گشایش خوبی در این زمینه اتفاق افتاده است.

□ اهداف و برنامه‌های وزارت جهاد کشاورزی در سال جهش تولید

به طور کلی برنامه‌های پیش بینی شده وزارت جهاد کشاورزی جهت تحقق شعار جهش تولید در ۸ برنامه و ۵۲ پروژه طراحی که برای بررسی و تصویب به سازمان برنامه و بودجه کشور ارائه شده است. در ادامه به معرفی

۱- دولت از محل تبصره ۱۸ قانون بودجه، ۵۳ هزار میلیارد تومان برای رونق تولید در سال جاری در نظر گرفته است.

مختصر تعدادی از پروژه‌ها (حسب مورد توضیح در خصوص مشخصات فنی، سطح فناوری، مختصات مکانی، ارز آوری پروژه، میزان صادرات، تامین نیازهای داخلی کشور و ...) و اهداف کلان پروژ می‌پردازیم^۱.

۱- برنامه زراعت (کاهش واردات):

در برنامه زراعت پروژه‌های مختلفی از قبیل پروژه جهش تولید دانه‌های روغنی و کنجاله، پروژه جهش تولید پنبه، پروژه جهش تولید شکر، پروژه استفاده از فناوری آب سبز برای جهش تولید گندم و پروژه‌های استفاده از فناوری آب سبز برای جهش تولید بذر گندم، برنج، جو، حبوبات و علوفه دیم در نظر گرفته شده است که در زیر به معرفی مختصر چند پروژه مهم می‌پردازیم:

❖ پروژه جهش تولید دانه‌های روغنی و کنجاله

عقب ماندگی شدید در تولید دانه‌های روغنی و وابستگی حدود ۸۴ درصدی آن، امنیت غذایی کشور را مورد تهدید جدی قرار داده و از طرفی بیشترین ارز کشور در واردات مواد غذایی استراتژیک، صرف واردات این محصول و فرآورده‌های آن می‌شود و هر ساله این واردات به دلیل افزایش مصرف سرانه و ازدیاد جمعیت بیشتر می‌شود. از سوی دیگر پایداری تولید گندم و غلات کشور به کشت دانه‌های روغنی در تناوب آن بستگی دارد که اگر کشت دانه‌های روغنی را در تناوب غلات قرار نگیرد قطعاً پایداری تولید گندم و سایر غلات از دست می‌رود و کشور مجبور به واردات این محصولات نیز خواهد شد. از سویی وابستگی شدید صنعت دام و به‌ویژه طیور به کنجاله دانه‌های روغنی وارداتی، تأمین پروتئین مورد نیاز جامعه را دچار مخاطره و نااطمینانی می‌کند و اجرای این طرح از جهت کاهش وابستگی به کنجاله هم حائز اهمیت است.

نهاده‌های مورد نیاز عبارتند از: انواع بذر دانه‌های روغنی با عملکرد بالا و مناسب برای شرایط اقلیمی در مناطق مختلف کشور (مقاوم به خشکی، ریزش و آفات، بیماری‌ها و علف‌های هرز، انواع کودهای شیمیایی به‌منظور تغذیه مزارع و افزایش کمی و کیفی دانه‌های روغنی

اهداف کلان پروژه: تولید انواع دانه‌های روغنی (کلزا، سویا، آفتابگردان، کنجد و گلرنگ) به عنوان اصلی‌ترین مواد اولیه برای تأمین روغن و کنجاله مورد نیاز صنایع روغن‌کشی و دام و طیور کشور در سال‌های برنامه

❖ پروژه جهش تولید پنبه

پروژه شامل: برنامه‌ریزی تولید پنبه، تامین بذر استاندارد، تامین نهاده‌های کودی و سم، تامین ماشین‌ها و ادوات مکانیزاسیون به‌ویژه ماشین برداشت پنبه، کنترل عوامل خسارت‌زا به ویژه آفات، بهبود مدیریت تغذیه مزارع، افزایش بهره‌وری مصرف آب، بهبود مراحل تصفیه وش^۲ و بسته بندی، توسعه تحقیقات و آموزش و ترویج، انتقال دانش و فناوری بین المللی است.

اهداف کلان پروژه: رسیدن به خوداتکایی و صرفه جویی ارزی و ایجاد اشتغال

❖ پروژه جهش تولید شکر

۱- موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی، اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی. فروردین ماه ۱۳۹۹. برنامه عملیاتی جهش تولید در بخش کشاورزی و منابع طبیعی.

۲- وش پنبه همان پنبه متصل به دانه پنبه است که باید طی فرآیندهای خاصی از دانه پنبه کاملاً جدا شود.

افزایش تولید شکر با محوریت افزایش عملکرد در کشت بهاره چغندر قند و توسعه کشت‌های پائیزه، نشایی و متراکم چغندر قند در سطح ۲۱ استان، هدف‌گذاری و برنامه‌ریزی شده است.

ارتقای ضریب خوداتکایی تولید شکر کشور، صرفه‌جویی آب در کشت‌های پائیزه، نشایی و متراکم، جلوگیری از خروج ارز از کشور، ایجاد اشتغال، جلوگیری از ضرر و زیان کارخانجات قند، ناشی از خواب سرمایه و به ظرفیت رساندن کارخانه‌های قند و پویایی صنعت قند کشور و ... از اهداف این پروژه است.

اهداف کلان پروژه: افزایش تولید شکر و حفظ امنیت غذایی و افزایش بهره‌وری آب و کاهش مصرف آن

❖ **پروژه استفاده از فناوری آب سبز برای جهش تولید گندم**

پروژه شامل برنامه‌ریزی تولید، تامین بذور اصلاح شده از ارقام جدید و پرمحصول، تامین کودهای شیمیایی و زیستی مورد نیاز، تامین ماشین‌آلات جدید جهت کشت حفاظتی مانند کشت مستقیم و کشت روی پشته، مبارزه اصولی با آفات، علف‌های هرز و توجه ویژه به بیماری‌های مزارع گندم، استفاده از تکنولوژی‌های جدید در افزایش تولید محصول و بهره‌گیری از تجارب کشاورزان خیره‌بنیاد ملی گندم‌کاران در آموزش کشاورزان است. این پروژه در تمام استان‌ها اجرا و ضمن تداوم خودکفایی باعث پایداری تولید و جلوگیری از خروج ارز خواهد شد.

اهداف کلان پروژه: تداوم خودکفایی و افزایش تولید محصول گندم

۲- **برنامه باغبانی (توسعه صادرات)**

در برنامه باغبانی پروژه‌های مختلفی از قبیل پروژه اصلاح، بازسازی و نوسازی واحدهای گلخانه‌ای و قارچ‌خوراکی، پروژه توسعه گلخانه‌ها و محیط‌های کنترل شده، پروژه توسعه باغ‌های دیم در اراضی شیب‌دار، پروژه اصلاح و نوسازی گیاهان دارویی کشور، پروژه توسعه گیاهان دارویی، پروژه تولید نهاده تکثیری و بذر گیاهان دارویی، پروژه اصلاح و بازسازی باغات میوه و پروژه تولید نهال اصیل، سالم و استاندارد در نظر گرفته شده است که در ادامه به معرفی مختصر یک پروژه مهم می‌پردازیم:

❖ **پروژه اصلاح و نوسازی گیاهان دارویی کشور**

اصلاح و نوسازی باغات زعفران، گل محمدی و گیاهان دارویی برای تولید اقتصادی این محصولات امری ضروری است. با توجه به کاهش آب زیر زمینی، بسیاری از مزارع گیاهان دارویی در زمین‌های کم‌بازده و فقیر ایجاد شده‌اند. لذا با تغذیه مناسب انواع کودهای دامی و شیمیایی، مدیریت کنترل علف‌های هرز و هرس تولید این محصولات افزایش می‌یابد و نیاز کشور تامین و صادرات نیز افزایش می‌یابد. با تقویت زمین‌های زراعی تحت کشت گیاهان دارویی کمیت و کیفیت محصولات افزایش یافته و پایداری و توسعه اراضی کشاورزی پایدار می‌گردد.

اهداف کلان پروژه: افزایش تولید کمی و کیفی گیاهان دارویی، افزایش میزان صادرات گیاهان دارویی، کاهش

هزینه‌های تولید و افزایش بهره‌وری، اشتغال زایی و پایداری زمین‌های زراعی

۳- **برنامه مرتع و جنگل (توسعه صادرات+کاهش واردات)**

در برنامه مرتع و جنگل دو پروژه مهم شامل جهش تولید گیاهان دارویی در عرصه‌های منابع طبیعی و پروژه جهش تولید زراعت چوب وجود دارد که به معرفی مختصر پروژه جهش تولید گیاهان دارویی می‌پردازیم:

❖ پروژه جهش تولید گیاهان دارویی در عرصه‌های منابع طبیعی

مساحتی برابر ۸۴,۸ میلیون هکتار از عرصه‌های منابع طبیعی، رویشگاه بسیاری از گیاهان با ارزش دارویی است که می‌تواند با ایجاد اشتغال، درآمد قابل توجه و استمرار تولید و با مدیریت و برنامه‌ریزی مناسب، رسیدن به جهش تولید را تسهیل نماید. هم اکنون به‌طور متوسط حدود ۱۵۰۰ تن از محصولات جنگلی و مرتعی به ارزش حدود ۱۵ میلیون دلار که جنبه صادراتی دارند از عرصه‌های منابع طبیعی برداشت و به خارج از کشور صادر می‌شود که این مقدار در مقایسه با توان اکولوژیکی و ظرفیت بالقوه تولیدی این منابع رقم بسیار ناچیزی است.

اهداف کلان پروژه: فراهم نمودن مواد خام و ارگانیک برای توسعه صنایع جنبی و فرآوری محصولات دارویی و آوری جهت افزایش تولید ناخالص ملی و خودکفایی کشور در زمینه تامین مواد اولیه و محصولات دارویی

۴- برنامه دام و طیور (توسعه صادرات+ کاهش واردات)

در برنامه دام و طیور دو پروژه مهم شامل پروژه جهش تولید گوشت مرغ (احیاء و توسعه مرغ لاین) و پروژه جهش تولید پيله تر ابریشم وجود دارد که در ادامه به معرفی مختصر پروژه جهش تولید گوشت مرغ می‌پردازیم:

❖ پروژه جهش تولید گوشت مرغ (احیاء و توسعه مرغ لاین)

با توجه به شرایط تحریمی فعلی، وابستگی صددرصدی کشور به واردات مرغ اجداد و مادر گوشتی به صلاح صنعت طیور کشور نبوده و امکان تعطیلی صنعت پرورش مرغ گوشتی و کلیه صنایع و کسب و کارهای وابسته در اثر امتناع فروشندگان خارجی از فروش اقلام مذکور در پی فشار ظالمانه استکبار جهانی و عدم امکان ارسال و انتقال وجه حتی در صورت فروش وجود دارد. لذا ضرورت دارد مرغ لاین نژاد آرین که در سال‌های نه چندان دور تقریباً صددرصد جوجه گوشتی کشور از آن تأمین می‌شد و اکنون جایگاه خود را از دست داده است مجدداً احیاء و به تدریج سهم خود از بازار جوجه یک روزه گوشتی کشور را افزایش دهد.

میزان اشتغال‌زایی در دوران بهره برداری: تثبیت اشتغال در صنعت پرورش مرغ گوشتی کشور

اهداف کلان پروژه: بومی سازی زنجیره تولید گوشت مرغ و ایجاد امنیت غذایی

۵- برنامه شیلات و آبزیان (توسعه صادرات)

در برنامه شیلات و آبزیان پروژه‌های مختلفی شامل پروژه جهش تولید آبزیان پرورشی، پروژه جهش تولید صید و صیادی، پروژه جهش توسعه و بهره برداری از ظرفیت پرورش ماهی در دریا (قفس)، پروژه جهش توسعه و بهره برداری از ظرفیت تولید میگوی پرورشی، پروژه‌های جهش توسعه و بهره برداری از ظرفیت پرورش ماهیان خاویاری، پروژه جهش تولید ماهیان گرم آبی و سرد آبی، پروژه جهش تولید تیلایپا، پروژه جهش تکمیل، بهره برداری و بهسازی بنادر صیادی، پروژه جهش تکمیل، بهره برداری و بهسازی بنادر صیادی، پروژه جهش افزایش صید فانوس ماهیان در نظر گرفته شده است که در ادامه به معرفی مختصر چند نمونه از این پروژه‌ها می‌پردازیم:

❖ پروژه جهش تولید آبزیان پرورشی

برنامه جهش تولید آبزیان پرورشی که هدف آن افزایش تولید در واحد سطح، بهره وری استفاده از ظرفیت‌های بلا استفاده اراضی، آب شور دریا و منابع آبی می‌باشد. در سال ۱۳۹۹ توسعه و بهره برداری از ظرفیت پرورش

ماهی در دریا (قفس)، افزایش تولید میگوی پرورشی و اشتغال، توسعه پرورش ماهیان خاویاری، تکمیل و بهره برداری از زیرساخت مجتمع‌های پرورش ماهیان گرم آبی و سرد آبی، توسعه و پرورش ماهی تیلاپیا در دستور کار قرار دارد.

اهداف کلان پروژه: افزایش تولید آبزیان پرورشی

❖ **پروژه جهش توسعه و بهره برداری از ظرفیت تولید میگوی پرورشی**

با توجه به ظرفیت موجود در نوار ساحلی جنوب و اراضی شورزار و همچنین بر اساس مطالعات انجام شده بیش از ۲۰۰ هزار هکتار از این اراضی شناسایی شده و بیش از ۹۰ هزار هکتار مطالعه شده و حدود ۶۴ هزار هکتار به افراد سرمایه‌گذار جهت پرورش میگو واگذار شده است که از این میزان در حال حاضر ۱۲ هزار هکتار در حال بهره‌برداری و حدود ۱۳ هزار هکتار در حال ساخت است.

اهداف کلان پروژه: افزایش تولید میگوی پرورشی

۶- **برنامه جهش تولید نهاده‌های دانش بنیان (کاهش واردات)**

❖ در برنامه جهش تولید نهاده‌های دانش بنیان چندین پروژه شامل پروژه جهش تولید بذر هیبرید سبزی و صیفی، پروژه جهش تولید انواع کود (با پایه فسفره)، پروژه جهش تولید واکسن، دارو و مکمل‌های دام و طیور، پروژه جهش تولید و مصرف آفت‌کش‌های زیستی و طبیعی، پروژه جهش تولید و مصرف آفت‌کش‌های شیمیایی وجود دارد که به معرفی مختصر پروژه جهش تولید بذر هیبرید سبزی و صیفی پردازیم:

❖ **پروژه جهش تولید بذر هیبرید سبزی و صیفی**

بیش از ۹۸ درصد بذر سبزی و صیفی مورد نیاز کشور به ارزش ۶۰ تا ۸۰ میلیون دلار (در سال) وارداتی است و این پروژه بر آن است که با تکیه بر دانش فنی موجود در موسسات پژوهشی کشور و دانشگاه‌ها و همراهی و حمایت از شرکت‌های دانش بنیان (حداقل ۱۰ شرکت)، ضمن بومی‌سازی دانش تولید بذر هیبرید و جلوگیری از خروج ارز از کشور، بتواند نیازهای داخلی رو به تزاید با توجه به توسعه گلخانه‌ها و همچنین صادرات به کشورهای همسایه (عراق، افغانستان، آذربایجان و...) را فراهم نماید. بذر هیبرید از تلاقی دو والد خالص تهیه می‌شود که تهیه خط تولید والد و نگهداری خلوص آن یک فعالیت مداوم و دانش بنیان است. معمولاً ۱۰ درصد خطوط تولید، ایجاد شده موفق به تولید رقم هیبرید بازارپسند می‌شوند. زیرساخت‌های موجود، شرایط آب و هوایی متنوع در کشور و کارشناسان جوان و زنده از مهمترین منابع موجود کشور است که با کمک‌های مالی می‌توان تولید بذر را از حالت بالقوه به بالفعل تبدیل کرد.

اهداف کلان پروژه: افزایش ضریب خود اتکایی در تولید بذر، جلوگیری از خروج سالیانه ارز، ارتقای سطح فناوری

تولید بذر هیبرید بخش خصوصی و ایجاد اشتغال

۷- **برنامه صنایع تبدیلی و کسب و کارهای کشاورزی (توسعه صادرات+کاهش واردات)**

در برنامه صنایع تبدیلی و کسب و کارهای کشاورزی هم چندین پروژه شامل پروژه جهش توسعه پایانه‌های صادراتی، پروژه تکمیل صنایع تبدیلی و غذایی، پروژه تولید، تجهیز، بازسازی و نوسازی واحدهای فرآوری و بسته بندی محصولات کشاورزی، پروژه توسعه و تکمیل زنجیره ارزش محصولات کشاورزی وجود دارد که به معرفی مختصر یک پروژه مهم می‌پردازیم:

❖ **پروژه جهش توسعه پایانه های صادراتی**

تعداد جوازهای تاسیس صادره دارای اعتبار با پیشرفت فیزیکی بالای ۱۰ تا ۳۰ درصد پایانه صادراتی ۵ فقره با میزان سرمایه گذاری ۲۵۰۰۰ میلیارد ریال است. با تامین تسهیلات بانکی و به بهره برداری رسیدن این واحدها، اشتغال و ظرفیت محصولات کشاورزی به ظرفیت موجود بسته بندی و نگهداری و صادرات محصولات کشاورزی اضافه خواهد شد که علاوه بر کاهش ضایعات، در تنظیم بازار و توسعه صادرات نقش بسزا و مهمی خواهد داشت. اهداف کلان پروژه: توسعه صادرات، توسعه زنجیره های نگهداری محصولات کشاورزی جهت صادرات به ویژه زنجیره سرد، تکمیل زنجیره تولید، اشتغال.

۸- **برنامه اجرایی عملیات زیربنایی آب و خاک به منظور جهش تولید (کاهش واردات + توسعه صادرات)**

❖ در برنامه اجرایی عملیات زیربنایی آب و خاک به منظور جهش تولید پروژه‌های مختلفی شامل پروژه احداث شبکه‌های فرعی آبیاری و زهکشی استان‌های غرب و شمال غرب، پروژه احداث شبکه‌های فرعی آبیاری و زهکشی، پروژه انتقال آب اراضی دشت سیستان، پروژه اجرای فاز دوم طرح احیاء و توسعه ۵۵۰ هزار هکتار از اراضی استان‌های خوزستان و ایلام، همچنین پروژه‌های توسعه سامانه‌های نوین آبیاری، پروژه زهکشی اراضی استان گلستان، پروژه تجهیز و نوسازی اراضی کشاورزی، پروژه احیاء و مرمت قنوات کشور، پروژه احداث و بهسازی آب‌بندان‌ها و استخرهای ذخیره آب، پروژه اجرای عملیات آب و خاک در عرصه تشکل‌ها، پروژه مدیریت پایدار خاک کشاورزی و پروژه تامین و انتقال آب برای توسعه باغات در اراضی شیب‌دار در نظر گرفته شده است که در این میان به معرفی مختصر پروژه احداث شبکه‌های فرعی آبیاری و زهکشی استان‌های غرب و شمال غرب می‌پردازیم:

❖ **پروژه احداث شبکه‌های فرعی آبیاری و زهکشی استان‌های غرب و شمال غرب**

این طرح با هدف استفاده بهینه از منابع آبی استان‌های مرزی شامل ایلام، کرمانشاه، آذربایجان شرقی و غربی، اردبیل و نیز استان‌های شرق کشور پیش بینی شده که در صورت اجرای کامل آن دارای آثار متعدد اقتصادی و اجتماعی نظیر ایجاد اشتغال افراد بومی و افزایش تولید انواع محصولات کشاورزی را فراهم خواهد ساخت. با توجه به اینکه عملیات پروژه از طریق آبیاری میکرو صورت می‌گیرد پتانسیل صرفه جویی آب را دارد و از آنجایی که پروژه با بهره‌گیری از امکانات داخلی و در جهت رفع نیازهای کشور بوده و به بالفعل کردن منابع و ظرفیت‌های مناطق مرزی منجر می‌شود، جزو پروژه‌های جهش تولید پیشنهاد شده است.

اهداف کلان پروژه: افزایش بهره‌وری مصرف آب و مدیریت پایدار خاک کشاورزی

□ کلام آخر

بخش کشاورزی کشور می‌تواند علاوه بر تأمین نیاز داخلی، در توسعه بازارهای صادراتی و ارزآوری به کشور نیز نقش بسزایی ایفا کند که این عوامل می‌تواند در تحقق سیاست‌های جهش تولید مؤثر باشد. برخی از کارشناسان حوزه کشاورزی معتقدند که کشاورزی کشور نیاز به یک جراحی و مدرن سازی دارد و تا زمانی که در بخش زیرساخت‌ها و اصول علمی اولیه نتوانیم اقدامات لازم را انجام دهیم، در بخش برنامه‌های کلان با مشکل مواجه خواهیم شد. به عنوان مثال بخش کشاورزی کشور همچنان از اجرای یک برنامه مدون و دقیق الگوی کشت بی‌بهره مانده درحالی که اجرای یک الگوی کشت مناسب می‌تواند در تحقق این سیاست و همچنین تأمین امنیت غذایی کشور بسیار مؤثر باشد. ضمن اینکه ساماندهی حضور محصولات ایرانی در بازارهای صادراتی نیز با اجرای طرح مذکور قابل انجام خواهد بود. البته یکی از مهم‌ترین راهکارها برای رسیدن به توسعه پایدار در بخش کشاورزی و جهش تولید، افزایش آگاهی، آموزش و انتقال جدیدترین یافته‌های تحقیقاتی و فناوری‌های نوین به تلاشگران این عرصه است.

